

Тема: Методи розведення с/г тварин

1. Класифікація методів розведення.
2. Чистопородне розведення, мета, завдання, генетичні особливості.

(Продовження)

Ввідне схрещування (прилиття крові) застосовують в основному в племінних господарствах із метою подальшого збагачення та посилення деяких господарсько корисних, технологічних і племінних якостей або виправлення недоліків поліпшувальної заводської породи без зміни її генотипу. У ввідному схрещуванні беруть участь дві близькі за типом породи. При цьому чистопородних маток заводської (поліпшованої) парують з плідниками іншої високопродуктивної породи (поліпшувальної), що має саме ті якості, через які й проводять схрещування.

Ввідне схрещування широко застосовують для вдосконалення багатьох сучасних порід — підвищення жирномолочності, збільшення живої маси, поліпшення будови тіла тварин та ін. Так, у молочному скотарстві для підвищення молочності, вмісту жиру в молоці, поліпшення якості вим'я використовують плідників спеціалізованих порід (голштинська, англєрська, айрширська). М'ясні форми молочної худоби багатьох європейських порід були поліпшені завдяки «прилиттю крові» м'ясних порід, переважно шортгорнів.

Поглиналине (вбирне, перетворювальне) схрещування застосовують із метою перетворення протягом кількох поколінь тварин місцевої (поліпшованої) низькопродуктивної породи у високопродуктивну заводську. Для цього маток місцевої породи парують із плідниками поліпшувальної заводської породи і далі помісних маток знову парують із плідниками поліпшувальної породи. У кожному наступному поколінні частка крові поліпшованої породи в два рази зменшується, поліпшувальної — зростає. Схрещування продовжують до отримання помісей IV — V поколінь, які за доброї вираженості бажаного типу можна вважати чистопородними.

Дуже важливо під час поглинального схрещування постійно поліпшувати умови годівлі, вирощування та утримання тварин, особливо високопродуктивної поліпшувальної породи і висококровних особин, які вибагливіші до умов зовнішнього середовища, ніж місцеві низькопродуктивні тварини. Поглинальне схрещування відіграло важливу роль у перетворенні грубововнових овець у напівтонкорунні й тонкорунні, збільшенні живої маси, підвищенні багато плідності й поліпшенні м'ясних якостей місцевих порід свиней плідниками великої білої породи, виведенні нових порід. Поглинальне схрещування — ефективний метод перетворення великих масивів низькопродуктивних тварин у високопродуктивні популяції.

Промислове схрещування застосовують у товарних господарствах для одержання помісей першого покоління як користувальних тварин. Існують дві його форми — просте й складне. За простого (двопородного) схрещування маток однієї породи парують із плідниками іншої, які мають високу продуктивність і добре пристосовані, особливо матки, до місцевих умов. Помісей використовують для отримання товарної продукції, а не для

відтворення. За складного промислового схрещування використовують три породи і більше. Помісних маток першого покоління паруєть із чистопородними плідниками третьої породи і потомство вирощують також для одержання продукції.

Помісі, передусім першого покоління, відзначаються високою енергією росту, пристосованістю до місцевих умов, міцністю конституції, тобто спостерігається підвищена життєздатність. Тому промислове схрещування застосовують для розведення всіх видів тварин, але найчастіше — в свинарстві, скотарстві та птахівництві.

За даними фахівців, 70 % яловичини на світовому ринку одержано від худоби молочних порід та їхніх помісей. Широко застосовують промислове схрещування у свинарстві та птахівництві. В низці країн для отримання свинини використовують переважно помісний молодняк. При цьому велике значення мають вибір порід і спеціалізованих ліній, їхня поєднуваність, а також повноцінна збалансована годівля помісних тварин.

Перемінне схрещування — це різновид промислового схрещування, за якого також намагаються використати цінні господарсько-корисні ознаки помісних тварин для виробництва товарної продукції. Основна мета при цьому — утримати явище гетерозису не тільки в першому поколінні, а й посилити його в потомстві наступних поколінь, які часто переважають гетерозисне потомство першого покоління.

За перемінного схрещування помісних самців вирощують для одержання м'яса, а кращих помісних самок, на відміну від промислового схрещування, — для отримання від них потомства і в кожному наступному поколінні паруєть із чистопородними плідниками то однієї, то іншої вихідної породи. Практикують просте й складне перемінне схрещування. Застосування трипородного схрещування, хоча воно й складне, але результативніше, порівняно з двопородним, дає можливість збільшити виробництво тваринницької продукції й підвищити її економічну ефективність.

Якщо під час перемінного схрещування використовують плідників кількох порід, передбачають обов'язкову планову їх заміну, або ротацію. Ця робота потребує надзвичайно чіткої організації селекційного процесу та зоотехнічного обліку. Особливо добрі результати перемінного схрещування одержують, якщо для цього підібрані породи, що добре поєднуються, а плідників використовують, оцінених за якістю потомства.

Гібридизація — це парування тварин різних видів із метою одержання користувального поголів'я та виведення нових порід, в яких поєднуються позитивні якості вихідних порід. Таке потомство називають гібридним. Проведення гібридизації — справа копітка, але становить значний науковий і практичний інтерес. Передусім не всякий вид тварин може бути схрещений з іншим через велику анатомічну та фізіологічну відмінність між ними. У тих випадках, коли за зоологічною класифікацією види тварин близькі між собою, гібридне потомство плодюче, у більш віддалених видів воно або зовсім безплідне, або плодючі тільки матки.

Хоча гібридизація й складний процес, нині дедалі більше трапляється гібридів від схрещування домашньої великої рогатої худоби із зебу, якими, зубрами, бізонами, бантенгами, овець із дикими баранами, коней з віслюками і зебрами, свиней із дикими кабанами, курей із цесарками, павичами, індиками, фазанами тощо.

Гібриди-самці від схрещування коня з його диким предком — конем Пржевальського — безплідні, самки — плодючі.

У скотарстві найбільший інтерес становлять гібриди великої рогатої худоби з горбатою худобою — індійським зебу. В Асканії-Новій під керівництвом М.Ф. Іванова було виведено групу гібридів (червона степова порода х зебу), що відзначалися цінними господарсько-корисними якостями, легко витримували спеку, були мало сприйнятливими до захворювання на піроплазмоз. Самки і самці плодючі.

Провадиться значна робота щодо гібридизації червоної степової породи з бантенгами. Одержані гібриди мають відмінні якості. Цінний матеріал накопичено і завдяки трипородному схрещуванню (шортгорнська порода х зебу х червона степова; санта-гертруда х х зебу х червона степова). Створено новий тип м'ясної худоби.

Досить широко застосовували схрещування зебу з великою рогатою худобою і для створення нових цінних порід в інших країнах.

Поняття гібридизації в зоотехнії має дещо ширше значення. Гібридами вважають також тварин, одержаних методом поєднання генотипів багатьох порід, типів і ліній одного виду, але різних напрямів продуктивності. Найбільшого застосування така гібридизація набула в свинарстві й птахівництві. Наприклад, полтавську м'ясну породу свиней створено в результаті використання семи порід: великої білої, ландрас, миргородської, п'єтрен, уессекс-седлбекської, гемпшир та дюрк. За кількістю м'яса в туші вона переважає своїх ровесників на 5 — 7 % і більше. Гібрид яєчних порід курей «Білорусь 9» створений на основі поєднання трьох ліній (дві — породи леггорн і одна — сіра каліфорнійська). Несучість цих курей — понад 260 яєць на рік. Є такі гібриди, які несуться майже щодня.

Розвиток генетики, молекулярної біології, біотехнології, використання генофонду диких тварин дадуть можливість ширше застосовувати віддалену гібридизацію з метою підвищення генетичного потенціалу сільськогосподарських тварин. У багатьох країнах світу для створення нових високопродуктивних типів і порід тварин розроблено й впроваджуються довгострокові програми щодо гібридизації у тваринництві.